



CENTRE for SUSTAINABILITY
and EXCELLENCE

Έρευνα του Κέντρου Αειφορίας (CSE) για την εκτίμηση
δαπανών για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα



Εκτιμήσεις και Συμπεράσματα

Η πρώτη έρευνα για το κόστος της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε από το Κέντρο Αειφορίας (CSE) το καλοκαίρι του 2014 με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Εταιρικής Ευθύνης (CRI) με στόχο την αποτύπωση της κατάστασης στην Ελλάδα και την σύγκριση με καλές πρακτικές άλλων χωρών. Στην έρευνα συμμετείχαν πολυεθνικές, μεγάλες Ελληνικές, μικρομεσαίες και οικογενειακές εταιρίες, που έχουν εκδώσει απολογισμό Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ή Βιωσιμότητας σύμφωνα με τα πρότυπα του Global Reporting Initiative (GRI).

Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση:

- ▶ Του **μεγέθους της δαπάνης** των Ελληνικών εταιριών για ενέργειες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.
- ▶ Του **ποσοστού επί των καθαρών κερδών** που δαπανάται για ενέργειες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.
- ▶ Των **τάσεων** κατά τα τελευταία δυο χρόνια, αλλά και για το επόμενο έτος **στις δαπάνες** για ενέργειες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.
- ▶ Των **σημαντικότερων εμποδίων** για την ενσωμάτωση πρακτικών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις Ελληνικές εταιρίες.
- ▶ Των **αναγκών** για ύπαρξη ανεξάρτητης μεθοδολογίας ποσοτικής μέτρησης των οφελών από ενέργειες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

Αφορμή για την έρευνα ήταν οι παγκόσμιες εξελίξεις στο νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, και συγκεκριμένα η νέα Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για υποχρεωτική έκδοση απολογισμού Εταιρικής υπευθυνότητας από 370 εταιρίες στην Ελλάδα αλλά και καινοτόμες νομοθεσίες άλλων χωρών εκτός ΕΕ όπως της Ινδίας που επιβάλλει στην πλειο-

ψηφία των εταιριών την δαπάνη συγκεκριμένου ποσοστού των καθαρών κερδών τους (2%) για ενέργειες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

Εισαγωγή

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) ενδιαφέρει ολόκληρη την κοινωνία γιατί ουσιαστικά αντανακλά τις βασικές αρχές της. Ενδιαφέρει τις επιχειρήσεις γιατί μέσα από ενέργειες ΕΚΕ μπορούν να βελτιώσουν την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική τους αποτελεσματικότητα. Ενδιαφέρει τους εργαζόμενους γιατί διασφαλίζει ένα εργασιακό περιβάλλον δημιουργικό και ανταποδοτικό. Ενδιαφέρει τους καταναλωτές που όλο και περισσότερο ενδιαφέρονται για τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά «διαπιστευτήρια» των προϊόντων και υπηρεσιών που αγοράζουν, τις τοπικές κοινωνίες που θέλουν να γνωρίζουν ότι συνυπάρχουν με επιχειρήσεις που μοιράζονται τις ίδιες αξίες και προβληματισμούς, τους επενδυτές που πιστεύουν ότι η υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά στηρίζει τις επιχειρήσεις μακροπρόθεσμα. Οι ενέργειες ΕΚΕ αποτελούν μια διαδικασία που τα τελευταία χρόνια αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία και βαρύτητα στην παγκόσμια και Ελληνική επιχειρηματική κοινωνία. Οι επιχειρήσεις όλων των μεγεθών (οικονομικών και γεωγραφικών) δεσμεύουν ένα μέρος του τζίρου τους (ή των καθαρών κερδών τους) σε ενέργειες ΕΚΕ. Η ανάγκη των εταιριών όχι μόνο να προβούν σε τέτοιες ενέργειες, αλλά και να τις μεταδώσουν με σαφήνεια και επιτυχία σε όλους τους σημαντικούς συμμετόχους (μέτοχοι, πελάτες, προμηθευτές κοινωνία, κλπ) έχει οδηγήσει στη δημιουργία και χρήση διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων (π.χ. GRI G4) για τη δημιουργία απολογισμών ΕΚΕ (ή Βιωσιμότητας). Η σημασία των ενεργειών ΕΚΕ υποστηρίζεται



και από έρευνες που έχουν δείξει ότι περίπου 60% την κοινωνία αποτελείται από ενεργούς πολίτες οι οποίοι έχουν τιμωρήσει και επιβραβεύσει εταιρίες με βάση την κοινωνική υπευθυνότητα τους (25%), και έχουν τιμωρήσει ή επιβραβεύσει εταιρίες με βάση την κοινωνική υπευθυνότητα τους (35%). Εξίσου σημαντικό είναι και το θέμα του κόστους αυτών των ενεργειών για τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον που έχει επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό το σύνολο των οργανισμών και επιχειρήσεων, θέτοντας όλα τα ζητήματα κάτω από μια διαφορετική οπτική γωνία. Παράλληλα, οι επενδυτές, σε διεθνές επίπεδο, εστιάζουν σε επιχειρήσεις που έχουν μικρότερο ρίσκο και καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης, σε αυτές που εφαρμόζουν την ΕΚΕ και ενστερνίζονται την αειφόρο ανάπτυξη. Έρευνα του European Sustainable Investment Forum (Eurosif) αποκάλυψε 85% αύξηση στα κεφάλαια που επενδύονται σε Κοινωνικά Υπεύθυνες Εταιρίες στην Ευρώπη, με αποτέλεσμα τα κεφάλαια αυτά να ξεπερνούν πλέον τα 5 τρισεκατομμύρια ευρώ.

Παγκόσμια εικόνα - εξελίξεις

Σε εθνικό, Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο υπάρχει μια έλλειψη στοιχείων και ερευνών, εντός και εκτός των εταιριών, που αφορούν το κόστος και την απόδοση των ενεργειών ΕΚΕ, για τον αν οι ενέργειες ΕΚΕ είναι κερδοφόρες, και ποιες από τις ενέργειες αυτές είναι πιο κερδοφόρες. Την τελευταία δεκαετία τα κονδύλια για ΕΚΕ έχουν αυξηθεί σημαντικά, αλλά δεν έχει παρατηρηθεί παρόμοια αύξηση στην έρευνα για το αν τα συγκεκριμένα κονδύλια πηγαινούν στις πιο κερδοφόρες, για την εταιρία, ενέργειες, και πόσο είναι το συνολικό κέρδος από τις ΕΚΕ. Για παράδειγμα, η Marks & Spencer's μέσα από μια σχετική έρευνα υπολόγισε

ένα κέρδος 138 εκατομμυρίων από επένδυση 40 εκατομμυρίων σε ΕΚΕ.

Η νέα νομοθεσία στην Ινδία (Clause 135) επιβάλλει σε όλες τις επιχειρήσεις που έχουν καθαρή αξία 80.000.000 ευρώ ή κύκλο εργασιών 160.000.000 ευρώ ή καθαρά κέρδη πάνω από 800.000 ευρώ να ξοδεύουν τουλάχιστον 2% του μέσου καθαρού κέρδους των τριών τελευταίων οικονομικών ετών σε ενέργειες ΕΚΕ. Οι ενέργειες αυτές μπορούν να αφορούν την εξάλειψη της πείνας και της φτώχειας, την προώθηση της εκπαίδευσης, την προώθηση της ισότητας των φύλων και της ενίσχυσης της θέσης της γυναίκας, την υγεία (μείωση της παιδικής θνησιμότητας, βελτίωση της μητρικής υγείας, καταπολέμηση ασθενειών), την ενίσχυση κρατικών κονδυλίων για την κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη, την εξασφάλιση της περιβαλλοντικής ισότητας, κλπ. Από μια πρόσφατη (2013) έρευνα στην Ινδία προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

- Το συνολικό κόστος για ενέργειες ΕΚΕ για τις 84 εταιρίες που τα στοιχεία για το κόστος των ενεργειών ΕΚΕ ήταν διαθέσιμα κατά το οικονομικό έτος 2012-2013 ήταν 27.24 δισεκατομμύρια ευρώ.
- Με βάση τα οικονομικά στοιχεία αυτών των 84 εταιριών για τα οικονομικά έτη 2010, 2011 και 2012, 2% των μέσων καθαρών κερδών αντιστοιχεί σε 42,76 δισεκατομμύρια ευρώ.
- Αυτές οι εταιρίες θα πρέπει να ξοδέψουν για ενέργειες ΕΚΕ κατά το οικονομικό έτος 2013-2014, και σύμφωνα με την νέα νομοθεσία, 46,88 δισεκατομμύρια ευρώ.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν υπάρχει αντίστοιχη νομοθεσία. Γίνεται ένα πρώτο βήμα με την υποχρε-





ωτική έκδοση απολογισμού από εταιρίες με προσωπικό άνω των 500 ατόμων. Εκτιμάται ότι αυτό αφορά περίπου 6000 εταιρίες (σήμερα υπάρχουν περίπου 2500 εταιρίες, όλων των μεγεθών, που εκδίδουν απολογισμούς βιωσιμότητας ή ΕΚΕ). Το δελτίο τύπου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφέρει ότι «τα νέα μέτρα αποσκοπούν στην ενδυνάμωση της εταιρικής διαφάνειας και λογοδοσίας, μειώνοντας ταυτόχρονα το περιττό διοικητικό φορτίο, και δημιουργώντας ένα ενιαίο σύστημα σε όλη την ΕΕ.». Οι εταιρίες θα είναι υποχρεωμένες να αναφέρουν θέματα σχετικά με το περιβάλλον, την κοινωνία, το εργασιακό περιβάλλον, τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, την διαφθορά και την δωροδοκία, την διαφορετικότητα. Η αναφορά θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει περιγραφές των πολιτικών, και των αποτελεσμάτων και των ρίσκων που εφάπτονται και εμπεριέχονται σε αυτά τα θέματα. Θεωρείται από αναλυτές ότι αυτό είναι ένα σημαντικό βήμα προς την θέσπιση ενός πιο ισχυρού νομοθετικού πλαισίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την διαδικασία αναφοράς και τη διασφάλιση της διαύγειας, ενώ η θέσπιση, μελλοντικά, μια πολιτικής παρόμοιας με αυτή της Ινδίας θεωρείται αρκετά πιθανή. Επίσης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει δεσμευτεί να αυξήσει τη προβολή της ΕΚΕ και να διαδώσει τις ορθές πρακτικές, να βελτιώσει και να παρακολουθεί τα επίπεδα εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων, να βελτιώσει τις διαδικασίες αυτορρύθμισης και από κοινού ρύθμισης, να ενισχύσει την αναγνώριση της ΕΚΕ από την αγορά, να βελτιώσει τη γνωστοποίηση κοινωνικών και περιβαλλοντικών πληροφοριών εκ μέρους των εταιριών, να εντάξει την ΕΚΕ στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την έρευνα, να δώσει έμφαση στη σημασία των εθνικών και περιφερειακών πολιτικών της ΕΚΕ, και να βελτιώσει την ευθυγράμμιση των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων προσεγγίσεων της ΕΚΕ.

Σύμφωνα με μια έρευνα του 2013 που πραγματοποιήθηκε σε 41 χώρες παγκοσμίως στις 100 μεγαλύτερες εταιρίες (βάσει πωλήσεων) κάθε χώρας προκύπτει ότι στην Ευρώπη τα υψηλότερα ποσοστά διείσδυσης της ΕΚΕ παρατηρούνται στην Γαλλία (99%), τη Δανία (99%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (91%), σε χώρες δηλαδή που υπάρχει κάποια μορφή νομικής υποχρέωσης των μεγάλων εταιριών (από την κυβέρνηση, τα χρηματιστήρια, κλπ) για τη δημοσίευση απολογισμών για την ΕΚΕ. Στην τελευταία θέση βρίσκεται η Ελλάδα (43%) αλλά με μια αύξηση της τάξεως του 10% το 2013 σε σχέση με το 2011.

Αντίστοιχα στην Κύπρο υπάρχει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη 2013-2014 το οποίο αποσκοπεί στην προώθηση και ενσωμάτωση της ΕΚΕ στην επιχειρησιακή στρατηγική και στην καθημερινή λειτουργία των Κυπριακών Οργανισμών προκειμένου να διαδραματίσουν έναν αποτελεσματικό ρόλο στην εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» μέσα αφ' ενός του διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη τους, αφ' ετέρου της παροχής ετήσιων κοινωνικών και περιβαλλοντικών πληροφοριών με τρόπους που να διασφαλίζεται η διαδικασία της τεκμηρίωσης και της διαφάνειας. Το εν λόγω σχέδιο δεν στοχεύει σε συγκεκριμένους τύπους εταιριών αλλά είναι προφανές ότι απευθύνεται κυρίως σε Μικρομεσαίες Εταιρίες. Έρευνα, που διεξήχθη στην Κύπρο, έδειξε ότι τα μεγαλύτερα εμπόδια στην ανάληψη ή περαιτέρω ανάπτυξη ενεργειών ΕΚΕ είναι η υφιστάμενη οικονομική ανάπτυξη της κάθε εταιρίας (48% για περαιτέρω ανάπτυξη, 40% για ανάληψη), η οικονομική κρίση (43% για περαιτέρω ανάπτυξη, 28% για ανάληψη), ενώ ένας σημαντικός λόγος είναι επίσης η ανυπαρξία στοιχείων που να αποδεικνύουν το κέρδος της επιχείρησης από την εφαρμογή της ΕΚΕ (6% για περαιτέρω

ανάπτυξη, 8% για ανάληψη). Στην ίδια έρευνα η ύπαρξη σχετικής νομοθεσίας εκτιμάται ότι είναι ένας σημαντικός παράγοντας που θα επηρεάσει την περαιτέρω ανάπτυξη ενεργειών ΕΚΕ (32%) ή την ανάληψη ενεργειών ΕΚΕ (32%).

Προηγούμενη έρευνα του Κέντρου Αειφορίας για τις Εκθέσεις Εταιρικής Υπευθυνότητας στην Ελλάδα για την περίοδο 2011-2012 έδειξε ότι οι κλάδοι με τους περισσότερους απολογισμούς είναι ο χρηματοπιστωτικός (μαζί με τις ασφαλιστικές εταιρίες) με ποσοστό 18%, ο ενεργειακός με ποσοστό 14%, της εξόρυξης και μετάλλων με 14% και της παραγωγής με 14% (ακολουθούν οι τηλεπικοινωνίες – 9% και οι υπηρεσίες υγείας – 5%). Αξίζει να σημειωθεί ότι, με βάση την ίδια έρευνα, η πλειοψηφία των εταιριών που εκδίδουν απολογισμούς (84%) ακολουθούν το διεθνώς αναγνωρισμένο πρότυπο GRI, αλλά μόνο ένα μικρό ποσοστό ουσιαστικά ακολουθεί πλήρως τις ελάχιστες απαιτήσεις, ενώ δεν συμπεριλαμβάνουν στρατηγική και συγκεκριμένους στόχους για την ΕΚΕ. Τέλος, ένα 45% των εταιριών ζήτησε εξωτερική διασφάλιση από τρίτο φορέα, αλλά λίγες χρησιμοποίησαν διεθνή πρότυπα.

Στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή υπάρχει μόνο ο νόμος 3487 ο οποίος αφορά την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2003/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2003 «για την τροποποίηση των Οδηγιών του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ, 86/635/ΕΟΚ και 91/674/ΕΟΚ σχετικά με τους ετήσιους και του ενοποιημένους λογαριασμούς εταιριών ορισμένων μορφών, τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών επιχειρήσεων». Ο νόμος αναφέρει ότι ο ετήσιος απολογισμός των εταιριών που εμπίπτουν στον νόμο πρέπει να περιλαμβάνει οικονομικούς και μη-οικονομικούς δείκτες (αν κρίνεται απαραίτητο/σχε-

τικό) που σχετίζονται με την επιχειρηματική δραστηριότητα της εταιρίας. Αυτοί οι δείκτες μπορεί να περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τις εργασιακές σχέσεις και τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Παρόλα αυτά η νομοθεσία δεν επιβάλλει στις επιχειρήσεις να εκδίδουν Απολογισμούς Βιωσιμότητας, δεν αναφέρεται στην ποιότητα του περιεχομένου των Απολογισμών, ούτε υποχρεώνει τη χρήση συγκεκριμένου προτύπου ή/και εξωτερικού ελέγχου.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει μερικές από τις μεγαλύτερες εταιρίες παγκοσμίως και το ποσό που ξόδεψαν, το 2012, για ενέργειες ΕΚΕ. Επίσης παρουσιάζεται και σε τι ποσοστό επί των καθαρών κερδών (ή των εσόδων) αντιστοιχεί αυτό το ποσό.

Εταιρία	Χώρα	Κόστος Ενεργειών ΕΚΕ (εκατομμύρια \$)	%
BMW	Γερμανία	25,4	0,5% των καθ. κερδών
Sony	Ιαπωνία	54,5	0.1% των εσόδων
Walt Disney	Η.Π.Α.	248,5	4.4% των καθ. κερδών
Daimler	Γερμανία	82,2	1.7% των καθ.κερδών
Microsoft	Η.Π.Α.	904	5.3% των καθ. κερδών

Πίνακας 1: Παραδείγματα δαπανών για ΕΚΕ

Κλάδος Δραστηριοποίησης	Ποσοστό επί του συνόλου των εταιριών	Ποσοστό επί του συνολικού κύκλου εργασιών
Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες	14,3%	11.0%
Ενέργεια	12.0%	44.0%
Κατασκευές / Κατασκευαστικά Υλικά	12.0%	2.7%
Τρόφιμα και Ποτά	12.0%	12.6%
Τηλεπικοινωνίες	9.5%	11.6%
Εξορύξεις και Μεταλλευτικά Προϊόντα	7.1%	2.7%
Υπηρεσίες- Προϊόντα Υγείας	7.1%	1.0%
Όμιλοι Εταιριών	7.1%	2.7%
Τουρισμός – Αναψυχή	4.8%	8.0%
Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	4.8%	0.04%
Αερομεταφορές	2.4%	0.40%
Λιανικής Πώλησης	2.4%	2.7%
Οικιακά και Προσωπικά Προϊόντα	2.4%	0.2%
Άλλο	2.1%	0.4%

Πίνακας 2: Κλάδοι δραστηριοποίησης εταιριών που συμμετείχαν στην έρευνα

Μεθοδολογία έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη μέσω ενός ανώνυμου, ερωτηματολογίου με σημείο αναφοράς 42 ελληνικές εταιρίες που εξέδωσαν απολογισμούς ΕΚΕ τη περίοδο 2012-2014, με βάση τα πρότυπα G3, G3.1 και G4 του GRI. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι κλάδοι στους οποίους δραστηριοποιούνται αυτές οι εταιρίες. Σημειώνετε ότι οι εταιρίες που υλοποιούν προγράμματα ή ενέργειες ΕΚΕ στην Ελλάδα είναι πολύ περισσότερες αλλά επιλέχθηκε το συγκεκριμένο δείγμα λόγω μεγαλύτερης ωριμότητας των εταιριών στην υλοποίηση ενεργειών ΕΚΕ.

Επίσης, αυτές οι 42 εταιρίες καλύπτουν όλο το φάσμα μεγεθών:

Μέγεθος Εταιρίας	Ποσοστό επί του συνόλου των εταιριών
Μεγάλες Ελληνικές Εταιρίες	60%
Πολυεθνικές	21%
Μικρομεσαίες	19%

Πίνακας 3: Μέγεθος εταιριών που συμμετείχαν στην έρευνα

Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από έξι ερωτήσεις που αφορούσαν το κόστος των ενεργειών ΕΚΕ της κάθε εταιρίας και τα μεγαλύτερα εμπόδια κατά την ενσωμάτωση των πρακτικών στην κάθε εταιρία. Τα στοιχεία προέρχονται κατά επίσημη δήλωση των ιδίων των εταιριών ενώ πρέπει να σημειωθεί πως οι απαντήσεις εξασφαλίζουν την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος ποσοτικά και ποιοτικά αναφορικά με τους κλάδους δραστηριοποίησης και του μεγέθους των εταιριών.



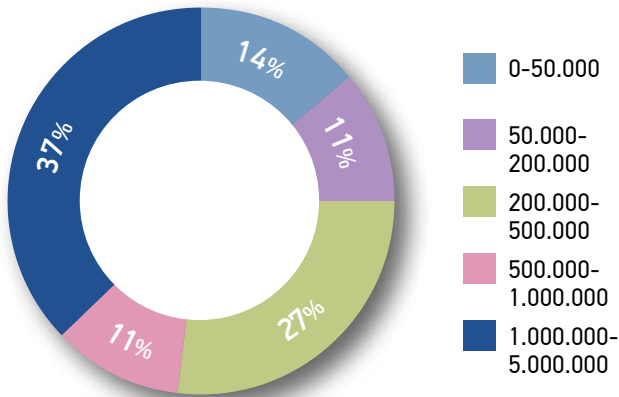
Οι εκτιμήσεις για τις συνολικές δαπάνες ΕΚΕ έγιναν με πρόσθετες εκτιμήσεις και αναγωγή με στόχο να υπάρξει συνολική απεικόνιση στην Ελλάδα και για τις 42 εταιρείες που εκδίδουν Κοινωνικούς Απολογισμούς. Οι εκτιμήσεις αυτές δεν είναι δυνατόν να αποδώσουν με μεγάλη ακρίβεια το σύνολο των πραγματικών δαπανών στην ΕΚΕ λόγω του μεγέθους του δείγματος, και των υποθέσεων που έχουν γίνει κατά την ερμηνεία, αξιολόγηση, και ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Αποτελέσματα - Ανάλυση

Η έρευνα έδειξε ότι για **37% των εταιριών το κόστος των ενεργειών ΕΚΕ, κατά το προηγούμενο έτος, κυμάνθηκε μεταξύ 1.000.000 και 5.000.000 ευρώ. Άλλο ένα 27% ξόδεψε 200.000 – 500.000 ευρώ, ενώ ένα 14% ξόδεψε έως 50.000 ευρώ.** Είναι προφανές ότι το κόστος των ενεργειών είναι σε άμεση συνάρτηση με διάφορες παραμέτρους όπως το μέγεθος της εταιρίας, την οικονομική κατάσταση/κύκλου εργασιών της εταιρίας, το προφίλ (κοινωνικό, περιβαλλοντικό της εταιρίας), το μέγεθος των επιπτώσεων στην κοινωνία και το περιβάλλον από την λειτουργία της εταιρίας, τη βαρύτητα που δίνει η κάθε εταιρία στα εργασιακά θέματα και στη σχέση με τους πελάτες/προμηθευτές της, κλπ.

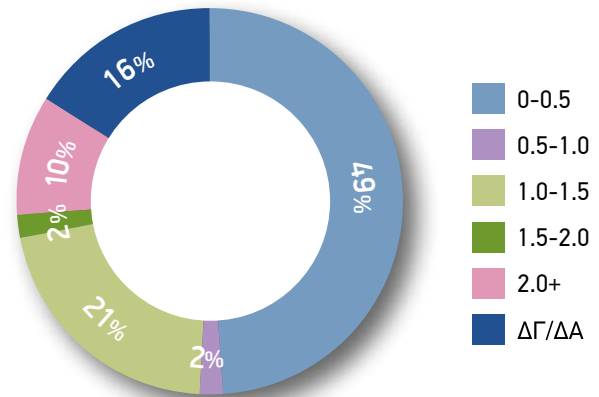
Εξετάζοντας τον κύκλο εργασιών των εταιριών που συμμετείχαν στην έρευνα, **διαπιστώνουμε ότι 31% των εταιριών έχουν κύκλο εργασιών 1 – 5 δισεκατομμύρια ευρώ και οι μισές από αυτές ξόδεψαν για ενέργειες ΕΚΕ 200.000 – 500.000 ευρώ (δηλαδή 0.01-0.5% του κύκλου εργασιών τους), ενώ οι άλλες μισές 1 – 5 εκατομμύρια ευρώ (δηλαδή 0.02-0.5% του κύκλου εργασιών τους).** Επίσης 200.000 – 500.000

ευρώ ξόδεψε το 1/3 των εταιριών που έχουν κύκλο εργασιών 100 – 500 εκατομμύρια ευρώ (δηλαδή 0.04-0.5% του κύκλου εργασιών τους). 14.3% των εταιριών έχουν κύκλο εργασιών μέχρι 100 εκατομμύρια ευρώ, και αυτές ξόδεψαν για ενέργειες ΕΚΕ μέχρι 50.000 ευρώ (δηλαδή 0-0.05% του κύκλου εργασιών τους). 14.3% των εταιριών έχουν κύκλο εργασιών πάνω από 5 δισεκατομμύρια ευρώ και ξόδεψαν για ενέργειες ΕΚΕ 1 – 5 εκατομμύρια ευρώ (δηλαδή 0.02-0.1% του κύκλου εργασιών τους). 7.1% των εταιριών έχουν κύκλου εργασιών 0.5 – 1 δισεκατομμύρια ευρώ και ξόδεψαν για ενέργειες ΕΚΕ 1 – 5 εκατομμύρια ευρώ (δηλαδή 0.1-1.0% του κύκλου εργασιών τους). 1/3 των εταιριών που έχουν κύκλο εργασιών 100 – 500 εκατομμύρια ευρώ ξόδεψε για ενέργειες ΕΚΕ 50.000 – 200.000 (δηλαδή 0.01-0.2 του κύκλου εργασιών τους). Τέλος, 1/3 των εταιριών που έχουν κύκλο εργασιών 100 – 500 εκατομμύρια ευρώ ξόδεψε για ενέργειες ΕΚΕ 500.000 – 1.000.000 ευρώ (δηλαδή 0.1-1.0% του κύκλου εργασιών τους). Η συνολική δαπάνη των εταιριών που στόχευσε η έρευνα εκτιμάται βάση των ποιοτικών αποτελεσμάτων και **αναγωγής ότι ανέρχεται ετησίως σε 55 (±20%) εκατομμύρια ευρώ κατά εκτίμηση και για τις 42 εταιρείες. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε ένα μέσο ποσοστό επί του κύκλου εργασιών αυτών των εταιριών της τάξεως του 0.082% (±20%).** Σημειώνεται ότι οι εταιρείες που στην Ελλάδα υλοποιούν ενέργειες ή προγράμματα ΕΚΕ είναι πολύ παραπάνω από τις εταιρείες της έρευνας και άρα το ποσό που πραγματικά δαπανάτε εκτιμάται ότι θα είναι και αρκετά μεγαλύτερο. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί πως για 14 από τις 42 εταιρίες τα κέρδη (προ φόρων) ήταν αρνητικά (σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία του 2013 ή 2012).



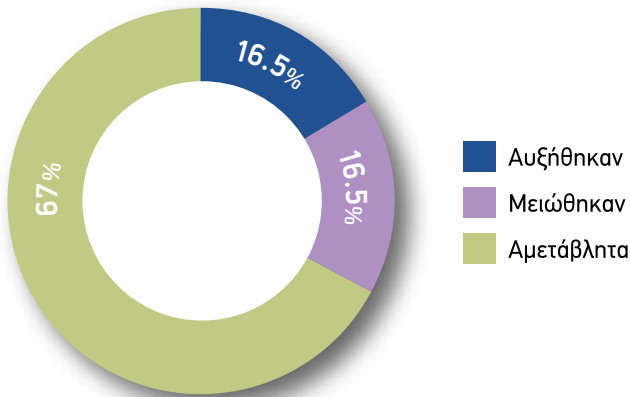
Εικόνα 2: Ποιο ήταν (κατά προσέγγιση) το κόστος (σε ευρώ) των ενεργειών ΕΚΕ της εταιρίας σας κατά το προηγούμενο έτος;

Για τις περισσότερες (49%) εταιρίες που στόχευσε η έρευνα, το κόστος των ενεργειών ΕΚΕ αντιστοιχεί σε 0 – 0.5% επί των καθαρών κερδών της αντίστοιχης χρονικής περιόδου, ενώ για άλλο ένα 21% το κόστος των ενεργειών ΕΚΕ αντιστοιχεί σε 1.0-1.5% επί των καθαρών κερδών της αντίστοιχης περιόδου. Για 10% των εταιριών που στοχεύθηκαν από την έρευνα το κόστος των ενεργειών ΕΚΕ ξεπερνά το 2.0%. Τέλος, 16% των εταιριών που στοχεύθηκαν δεν απάντησαν τη συγκεκριμένη ερώτηση. Αυτό είναι πολύ πιθανόν να οφείλεται στην έλλειψη ενός συστήματος μέτρησης, καθώς και ελλείψεις στην εσωτερική οργάνωση της εταιρίας που καθιστούν έναν τέτοιο συσχετισμό αδύνατο. Ένα ακόμα σημαντικό συμπέρασμα από τα αποτελέσματα είναι ότι υπάρχουν εταιρίες με κύκλους εργασιών που ξεπερνούν το 1 δισεκατομμύριο ευρώ και ξοδεύουν για ενέργειες ΕΚΕ μόλις το 0-0.5% των καθαρών κερδών τους.



Εικόνα 3: Το ποσό της δαπάνης για ενέργειες ΕΚΕ σε τι ποσοστό επί των καθαρών κερδών αντιστοιχεί κατά προσέγγιση (κατά την αντίστοιχη περίοδο);

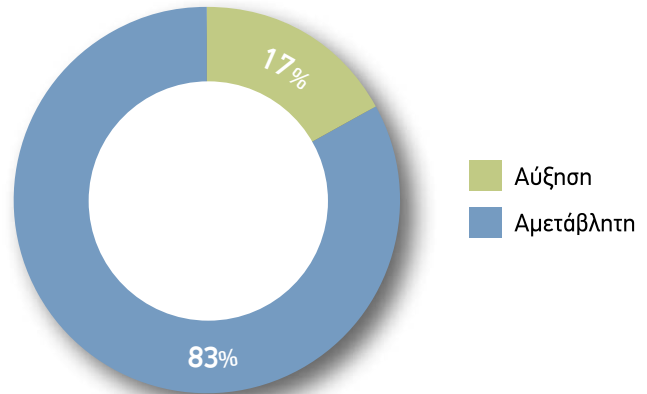
Εξετάζοντας τις δυο τελευταίες περιόδους αναφοράς, η έρευνα έδειξε ότι για το 67% των εταιριών τα έξοδα για ενέργειες ΕΚΕ παρέμειναν σταθερά, ενώ για 16,5% των εταιριών αυξήθηκαν. Μόλις 16,5% των εταιριών μείωσαν τα έξοδα τους για τέτοιες ενέργειες. Το γεγονός ότι για τη συντριπτική πλειοψηφία, 83,5%, τα έξοδα για Ενέργειες ΕΚΕ παρέμειναν σταθερά ή αυξήθηκαν παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες της χώρας, δείχνει την, συνεχώς αυξανόμενη, κατανόηση του ρόλου και της σημασίας αυτών των ενεργειών ως ενός πολύτιμου εργαλείου με πολλαπλά οφέλη εντός και εκτός των εταιριών. Για το ποσοστό των εταιριών που μείωσαν τα έξοδα τους για ενέργειες ΕΚΕ (σε κάποιες περιπτώσεις έως και 50%), αυτό οφείλεται, σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, «στην οικονομική κρίση η οποία έχει επηρεάσει την επιχειρηματικότητα». Σε κάποιες περιπτώσεις «παρόλο που η εταιρία έχει αυξήσει οριακά τα έσοδα της σε σχέση με



Εικόνα 4: Κατά τη διάρκεια των δυο τελευταίων περιόδων αναφοράς τα έξοδα για τις ενέργειες ΕΚΕ αυξήθηκαν, μειώθηκαν ή παρέμεινα σταθερά;

τον προηγούμενο χρόνο, είμαστε ιδιαίτερα επιφυλακτικοί με τις εξελίξεις». Είναι προφανές ότι η δημιουργία ενός σταθερού οικονομικού περιβάλλοντος είναι υψίστης σημασίας προκειμένου να αυξηθούν όχι μόνο οι δαπάνες για ενέργειες ΕΚΕ, αλλά και ο αριθμός των εταιριών που υιοθετούν τέτοιες πρακτικές.

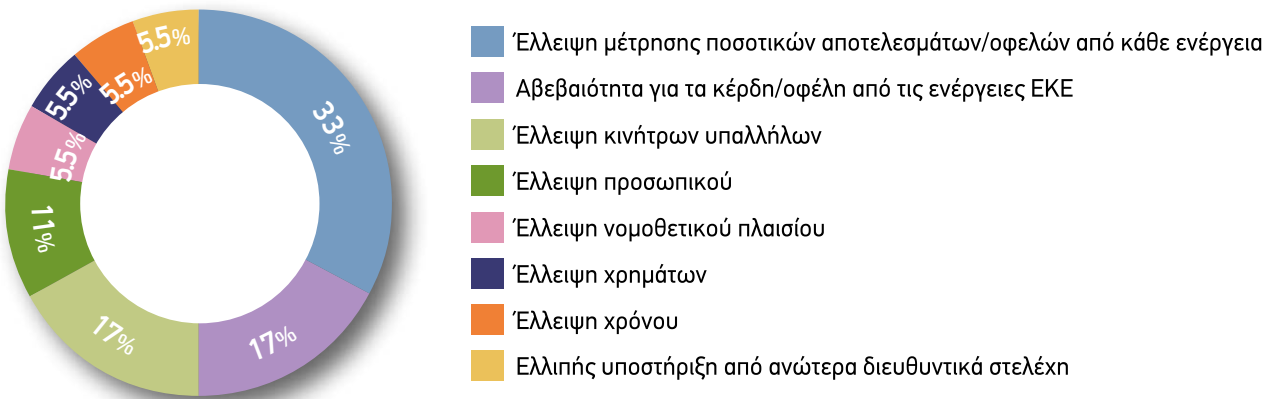
Εξίσου ενθαρρυντικό μπορεί να χαρακτηριστεί το γεγονός, όπως αυτό προκύπτει από την έρευνα, ότι **17% των εταιριών σκοπεύουν να αυξήσουν τις δαπάνες για ενέργειες ΕΚΕ για το επόμενο έτος σε σχέση με το τρέχον έτος. Επίσης το υπόλοιπο 83% των εταιριών σκοπεύει να διατηρήσει τις δαπάνες για ενέργειες ΕΚΕ στα ίδια επίπεδα.** Από τις απαντήσεις στην έρευνα προκύπτει ότι ένα σημαντικό ποσοστό των εταιριών θα ήθελε να αυξήσει τις δαπάνες για ενέργειες ΕΚΕ, αλλά θεωρεί ότι ακόμα δεν έχουν δημιουργηθεί οι συνθήκες σταθεροποίησης και αναθέρμανσης της οικο-



Εικόνα 5: Ο προγραμματισμός της εταιρίας προβλέπει αύξηση/μείωση/καμία μεταβολή των δαπανών για ενέργειες ΕΚΕ για το επόμενο έτος;

νομίας που θα τους επέτρεπαν να αυξήσουν τις εν λόγω δαπάνες, για αυτό και συνεχίζουν την ίδια πολιτική.

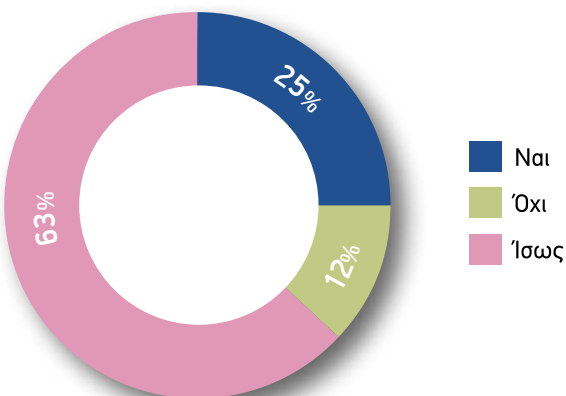
Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις στο κομμάτι της έρευνας που σχετίζεται με τα εμπόδια ενσωμάτωσης των πρακτικών της ΕΚΕ στις Ελληνικές εταιρίες. **Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι το μεγαλύτερο εμπόδιο, 33%, είναι η έλλειψη μέτρησης ποσοτικών αποτελεσμάτων/οφελών από κάθε ενέργεια.** Φαίνεται, δηλαδή, ότι οι εταιρίες, μη μπορώντας να ποσοτικοποιήσουν τα οφέλη από τις ενέργειες ΕΚΕ, αποφασίζουν να τηρήσουν μια πιο επιφυλακτική στάση απέναντι τους, ή ακόμα και να μην εμπλακούν σε αυτές. Επίσης, ένα **17% των απαντήσεων αναγνωρίζει την αβεβαιότητα σχετικά με τα κέρδη/οφέλη από τις ενέργειες ΕΚΕ ως ένα σημαντικό εμπόδιο.** Σημαντικά εμπόδια για την ενσωμάτωση πρακτικών ΕΚΕ στις εταιρίες προκύπτουν και από τα χαρακτηριστικά, τον



Εικόνα 6: Ποια είναι τα μεγαλύτερα εμπόδια στην ενσωμάτωση των πρακτικών ΕΚΕ στην εταιρία σας;

τρόπο λειτουργίας, και την πολιτική της κάθε εταιρίας: **17% η έλλειψη κινήτρων των υπαλλήλων, 11% η έλλειψη προσωπικού, 5,5% η έλλειψη χρόνου, 5,5% η έλλειψη χρημάτων, 5,5% η έλλειψη υποστήριξης από τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη. Τέλος, η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου είναι ένα σημαντικό εμπόδιο (5,5%) για την ενσωμάτωση ενεργειών**

ΕΚΕ. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα παραπάνω εμπόδια στις περισσότερες των περιπτώσεων δρουν συνδυαστικά, κάνοντας τη διαδικασία επιλογής δράσης, επιλογής συγκεκριμένων ενεργειών, και επιλογής ύψους δαπάνης, ακόμα πιο δύσκολη και περίπλοκη. Το πιο θα μπορούσε να είναι αυτό το νομοθετικό πλαίσιο πρέπει να είναι αντικείμενο περεταίρω έρευνας.



Εικόνα 7: Αν υπήρχε ανεξάρτητη μεθοδολογία μέτρησης-αξιολόγησης της επένδυσης ανά ενέργεια ΕΚΕ η εταιρεία σας θα δαπανούσε περισσότερα χρήματα για την ΕΚΕ;

Το τελευταίο τμήμα της έρευνας εστίασε πάνω στην έλλειψη ποσοτικής μέτρησης των αποτελεσμάτων των ενεργειών ΕΚΕ που αναφέρθηκε προηγουμένως. **63% των ερωτηθέντων απάντησαν πως η ύπαρξη μιας ανεξάρτητης μεθοδολογίας μέτρησης και αξιολόγησης της επένδυσης ανά ενέργεια ΕΚΕ θα μπορούσε να οδηγήσει την εταιρία να δαπανήσει περισσότερα χρήματα για ενέργειες ΕΚΕ, ενώ 25% των ερωτηθέντων απάντησαν πως σίγουρα θα είχε αυτό το αποτέλεσμα. 12% των ερωτηθέντων δεν συνδέουν το ύψος της δαπάνης με την ύπαρξη μιας τέτοιας μέτρησης/μεθοδολογίας.**

Συμπεράσματα – Μελλοντική χρήση της έρευνας

Το κόστος των ενεργειών ΕΚΕ, και η αβεβαιότητα που σχετίζεται με τον τρόπο μέτρησης της απόδοσης αυτών των ενεργειών είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής και έρευνας. Παρατηρείται μια αντίθεση: ενώ το οικονομικό κόστος αυτών των ενεργειών αναγνωρίζεται από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες στην υλοποίηση ενεργειών ΕΚΕ, παρατηρείται μια έλλειψη έρευνας και γνώσεων γύρω από το κόστος και την απόδοση.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας οδηγεί σε σημαντικά συμπεράσματα για την παρούσα κατάσταση αναφορικά με την ΕΚΕ, το κόστος και τα εμπόδια, στην Ελλάδα.

➤ Αναφορικά με τα εμπόδια για την καλύτερη ενσωμάτωση της ΕΚΕ στις Ελληνικές εταιρίες, παρατηρείται πως **το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι η έλλειψη γνώσεων γύρω από την ποσοτική μέτρηση της απόδοσης. Σημειώνεται ότι υπάρχουν Διεθνείς μεθοδολογίες, όπως το SROI (Social Return on Investment), που το Κέντρο Αειφορίας έχει φέρει στην Ελλάδα, που επιτρέπουν στις εταιρίες να υπολογίζουν ανά ενέργεια, την κοινωνική απόδοση των ενεργειών ΕΚΕ τους σε Ευρώ αλλά και άλλοι μέθοδοι μέτρησης των ωφελειών προγραμμάτων ΕΚΕ.**

➤ Η έρευνα επίσης έδειξε ότι **παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, ένα μεγάλο ποσοστό εταιριών κατανοεί την σημασία της ΕΚΕ για την ίδια την ανάπτυξη της επιχείρησης αλλά και για όλους τους συμμετόχους της, και υποστηρίζει την ΕΚΕ διατηρώντας ή ακόμα και αυξάνοντας τις δαπάνες για την ΕΚΕ.**

➤ Υπάρχει μια **επιτακτική ανάγκη αναβάθμισης της στρατηγικής (και τον απολογισμών κατ' επέκταση) των Ελληνικών εταιριών έτσι ώστε να συμβαδίζουν με τα διεθνή πρότυπα. Η αναβάθμιση αυτή μπορεί να επιτευχθεί με την αποτύπωση στις εκθέσεις ΕΚΕ της αναλυτικής στρατηγικής τους για την ΕΚΕ, και με τη δέσμευση τους σε συγκεκριμένους στόχους. Σε αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλει η αύξηση του ποσοστού των εταιριών που ζητούν εξωτερική διασφάλιση (μόλις στο 45% όπως προκύπτει από σχετική έρευνα του Κέντρου Αειφορίας) χρησιμοποιώντας διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα για διασφάλιση (π.χ. AA1000AS). Αξίζει να σημειωθεί πως η τάση της εξωτερικής διασφάλισης γίνεται όλο και πιο επιτακτική, κυρίως από επενδυτές και πελάτες. Η νέα νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για υποχρεωτικούς απολογισμούς από εταιρίες που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, που αφορά περίπου 370 περίπου εταιρίες στην Ελλάδα, θεωρούμε πως θα συμβάλει σημαντικά στην αύξηση των εταιριών που θα προβούν σε ενέργειες ΕΚΕ, αλλά και στα χρήματα που δαπανούνται για αυτές από τις εταιρίες.**

➤ Επίσης, θεωρούμε ότι **η χρήση των εσόδων (τζίρου) αντί των καθαρών κερδών ως σημείο αναφοράς για τις μετρήσεις και συγκρίσεις είναι μια σωστότερη προσέγγιση** καθώς η ΕΚΕ είναι, ή τουλάχιστον πρέπει να λογίζεται, ως μια επένδυση όπως όλες οι άλλες μιας εταιρίας.

➤ Η **συνολική δαπάνη των εταιριών που στόχευσε η έρευνα** εκτιμάται βάση των ποσοτικών αποτελεσμάτων και **αναγω-**

γής ότι ανέρχεται ετησίως σε 55 (±20%) εκατομμύρια ευρώ κατά εκτίμηση και για τις 42 εταιρίες. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε ένα μέσο ποσοστό επί του κύκλου εργασιών αυτών των εταιριών της τάξεως του 0.085% (±20%)*. Σημειώνεται ότι οι εταιρίες που στην Ελλάδα υλοποιούν ενέργειες ή προγράμματα ΕΚΕ είναι πολύ παραπάνω από τις εταιρίες της έρευνας και άρα το ποσό που πραγματικά δαπανάτε εκτιμάται ότι θα είναι και αρκετά μεγαλύτερο.

➤ **Οι κλάδοι με τις περισσότερες εταιρίες που εκδίδουν απολογισμούς βιωσιμότητας ή ΕΚΕ, στην Ελλάδα, είναι ο χρηματοπιστωτικός (μαζί με τις ασφάλειες, ο ενεργειακός, και ο Βιομηχανικός. Ακολουθούν ο τηλεπικοινωνιακός και τα τρόφιμα/ποτά. Αυτή η εικόνα επαληθεύεται και από άλλες έρευνες, και επίσης συναντάται και σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως προκύπτει και από αντίστοιχες έρευνες.**

➤ Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα της έρευνας με τον πίνακα 1 θεωρούμε ότι **οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και έχουν μεγάλο κύκλο εργασιών πρέπει να παραδειγματιστούν από τις μεγαλύτερες εταιρίες παγκοσμίως και ως προς τη δαπάνη για ενέργειες ΕΚΕ, αλλά και ως προς το πώς μπορεί η ΕΚΕ να γίνεται με τρόπο αποδοτικό και ωφέλιμο και για την εταιρία και για την κοινωνία. Ειδικά, πολλές από τις εταιρίες με κύκλο εργασιών 1 - 5 δισεκατομμύρια ευρώ ξοδεύουν μόλις 200 - 500 χιλιάδες ευρώ για ενέργειες ΕΚΕ, ποσό που θεωρούμε ότι μπορεί να αυξηθεί με την αντιμετώπιση των εμποδίων που αναγνωρίζονται στην έρευνα.**

➤ Η θέσπιση ενός νομοθετικού πλαισίου που να επιβάλλει συγκεκριμένες δαπάνες για ενέργειες ΕΚΕ χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή μιας και υπάρχουν πιθανά αρνητικά αποτελέσματα. Κάνοντας την ΕΚΕ υποχρεωτική, οι εταιρίες μπορεί να την αντιμετωπίσουν σαν μια διαδικαστική δραστηριότητα για να είναι καλυμμένες νομικά, αντί να ψάχνουν καινοτομήσουν και να παράξουν κέρδος από ωφέλιμες, για την κοινωνία και το περιβάλλον, ενέργειες. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποτελούν **ένα εργαλείο αποτύπωσης της παρούσας κατάστασης σχετικά με τις δαπάνες των Ελληνικών εταιριών, όλων των μεγεθών, για ενέργειες ΕΚΕ, καθώς και για τα σημαντικότερα εμπόδια υλοποίησης της ΕΚΕ. Αποτελεί μια σημαντική βάση σύγκρισης της παρούσας κατάστασης με τις παγκόσμιες εξελίξεις αλλά και το μέλλον της ΕΚΕ στην Ελλάδα. Τέλος, υπογραμμίζει με κατηγορηματικό τρόπο την ανάγκη μετάδοσης και εκπαίδευσης των εταιριών πάνω στις υπάρχουσες ανεξάρτητες μεθοδολογίες ποσοτικής μέτρησης της απόδοσης της ΕΚΕ ώστε να υπάρχουν καλύτερα αποτελέσματα στις εταιρίες και αντίστοιχα μεγαλύτερη θετική επίδραση στην κοινωνία το περιβάλλον και τους εργαζόμενους συμβάλλοντας σε ένα καλύτερο αύριο για την χώρα μας.**

Συντονιστής Έρευνας: Μαρίνα Αθωνοσιώτη

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Γεώργιος Μαρκεζίνης



Η έρευνα έγινε με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Εταιρικής Ευθύνης (CRI)



CENTRE for SUSTAINABILITY
and EXCELLENCE